

Witamy w Szkole Biblijnej „BEREA”

Berea

Chrześcijański Ośrodek Edukacyjny

Świętochłowice
ul. Wyzwolenia 8

www.berea.edu.pl
[bereda@bereda.edu.pl](mailto:berea@bereda.edu.pl)

*Chwałą Bożą jest rzecz ukryć,
a chwałą królów rzecz zbadać.*

Prz 25,2

Praktyczny wykład Nowego Testamentu

List św. Pawła do Rzymian

Część I

Wykład II

- Przypomnienie podstawowych ustaleń i założeń w odniesieniu do Listu do Rzymian
- Wprowadzenie do tekstu Listu do Rzymian
 - List do Rzymian a List do Galacjan – przyjęta perspektywa na LdRz a możliwość powiązania obu listów
 - Przegląd wybranych ważnych idei i terminów z Listu do Rzymian

Wspomnijmy sprawy podstawowe

- Kurs będzie eksponował warstwę praktyczną księgi.
- Przegląd księgi będzie miał charakter ograniczony.
- Do odczytu listu apostoła Pawła użyjemy retoryki biblijnej jako narzędzia interpretacyjnego – odczyt przesłania poprzez rozpoznanie kompozycji wypowiedzi i treść miejsc akcentowanych

*Chwałą Bożą jest rzecz ukryć,
a chwałą królów rzecz zbadać.*

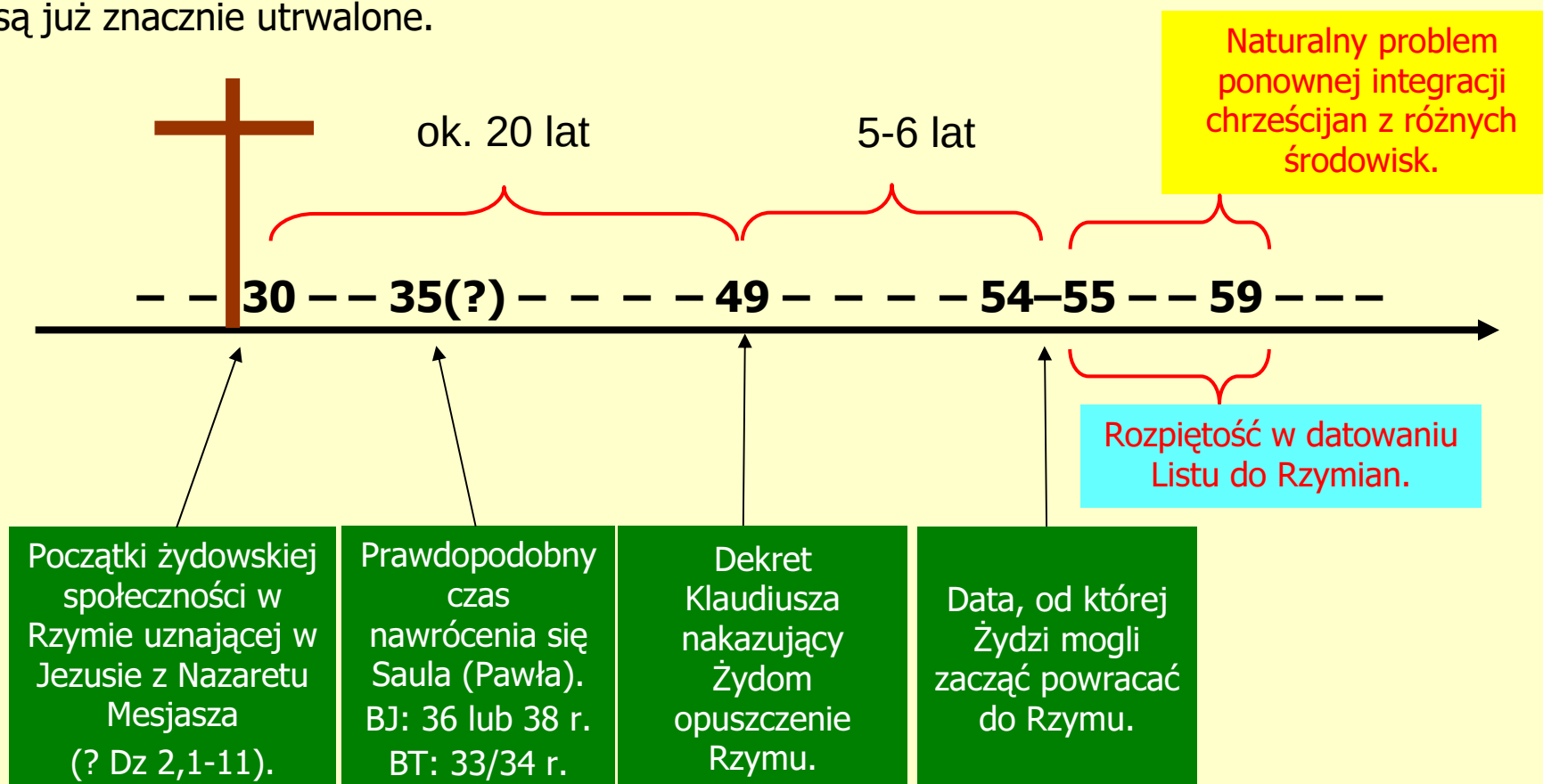
Prz 25,2

Elementy kontekstu - przypomnienie

To już za nami... - odbiorcy Pawła

- Paweł pisał do społeczności samodzielnej, o sporym doświadczeniu i relatywnie długiej historii (dłuższej niż jego własna), o tych samych korzeniach, co do tradycji.
- W zależności od daty powstania listu, Paweł albo reaguje na początku problemów, albo gdy są już znacznie utrwalone.

Problem najbliższego kontekstu

- Problem

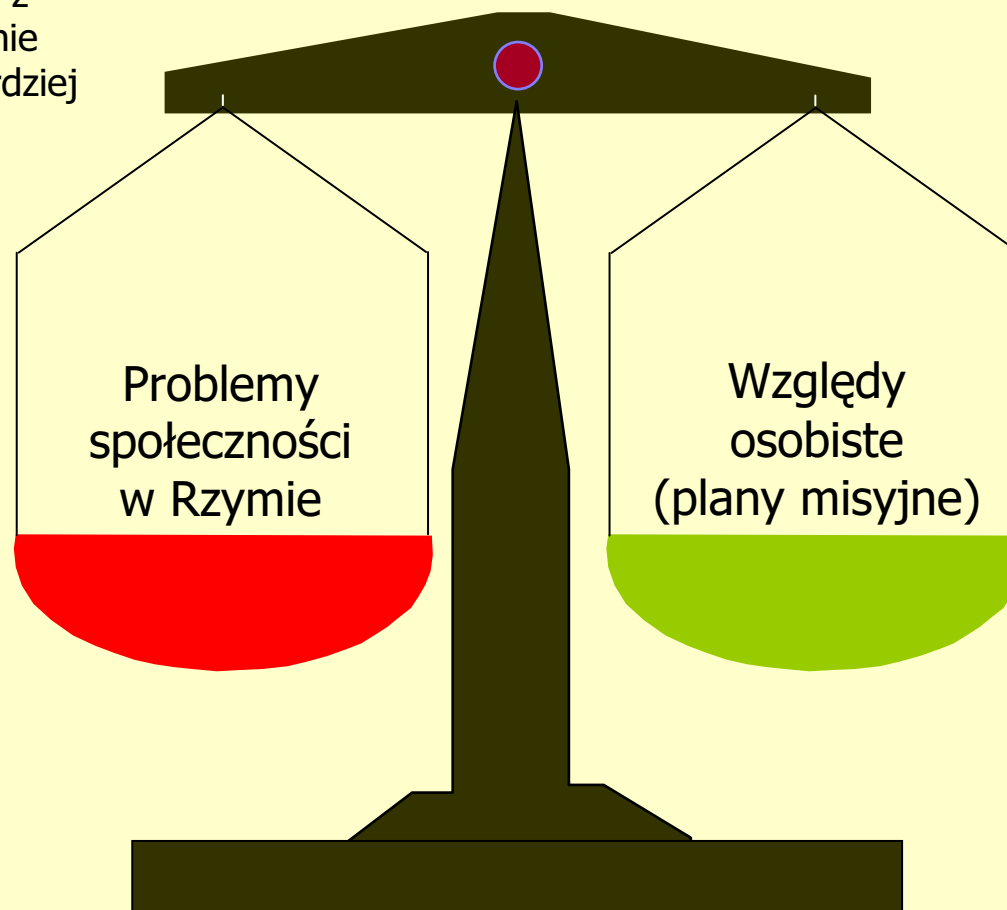
To, co jest widoczne wprost jako możliwe powody powstania listu (wyrażone otwarcie plany misyjne, chęć spotkania z wierzącymi w Rzymie, uwagi korygujące dla społeczności w Rz 14-15), nie wyjaśniają dostatecznie pojawienia się treści zawartych w różnych częściach listu apostoła Pawła.

Kluczowe pytania to:

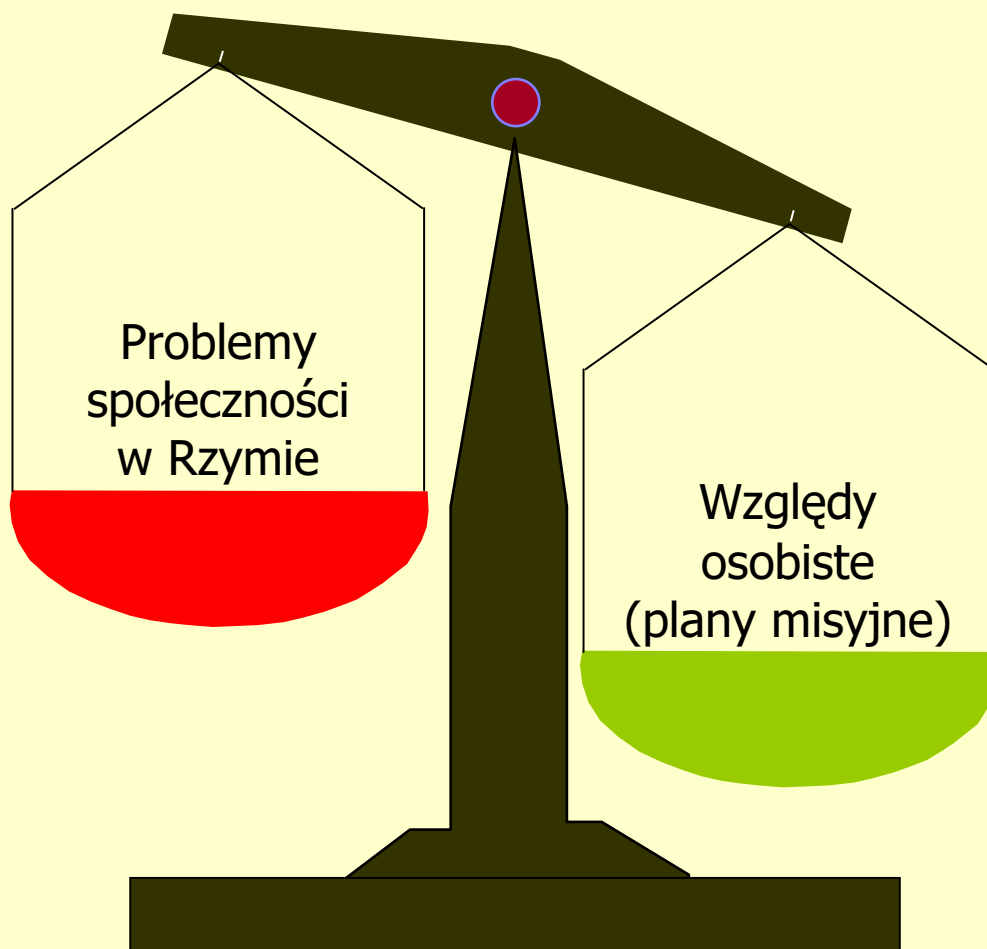
- Co było zasadniczym powodem powstania listu, względy osobiste czy interwencja?
- Z kim przede wszystkim dyskutuje Paweł? Jaka była struktura społeczności wierzących; jeśli któraś grupa dominowała, to która?
– z której perspektywy odczytywać słowa Pawła?

Powód dla listu – co waży więcej?

Rozważyliśmy, która z możliwości ostatecznie uczyni list Pawła bardziej czytelnym.

Powód dla listu – co waży więcej?

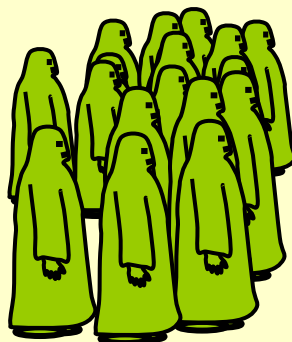

To podejście prowadzi do wielu pytań i gdybań, których nie sposób zweryfikować. Gubi się przy tym ciągłość wyводу Pawła.

Wydaje się, że to podejście jest owocem przeoczenia subtelności strategii jaką zaryzykował Paweł, by skutecznie pomóc wszystkim chrześcijanom w Rzymie.

Kontekst – jest problem!

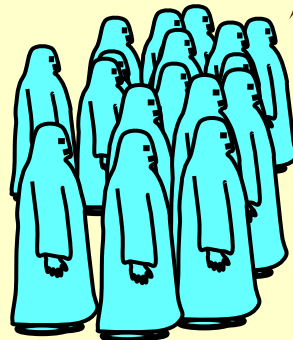
Mocni: 14,2 „wierzy,
że może jeść
wszystko (...)”

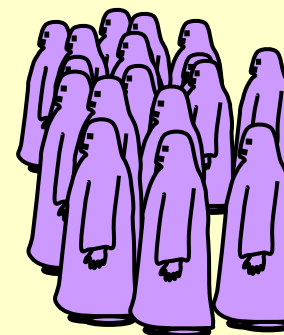
11,13 „Do was zaś,
którzy jesteście
z pogan, mówię (...)”

7,1 „(...) mówię przecież
do tych, którzy
zakon znają (...)”

Słabi: 14,2 „słaby
zaś jarzynę jada”

Kontekst – jest problem!

Mocni: 14,2 „wierzy,
że może jeść
wszystko (...)”

Ignorowanie
i pogardzanie
SŁABYMI

11,13 „Do was zaś,
którzy jesteście
z pogan, mówię (...)”

Oskarżanie,
odmawianie
współudziału
w Chrystusie

Wyniosłość
i dążenie do
przewodzenia

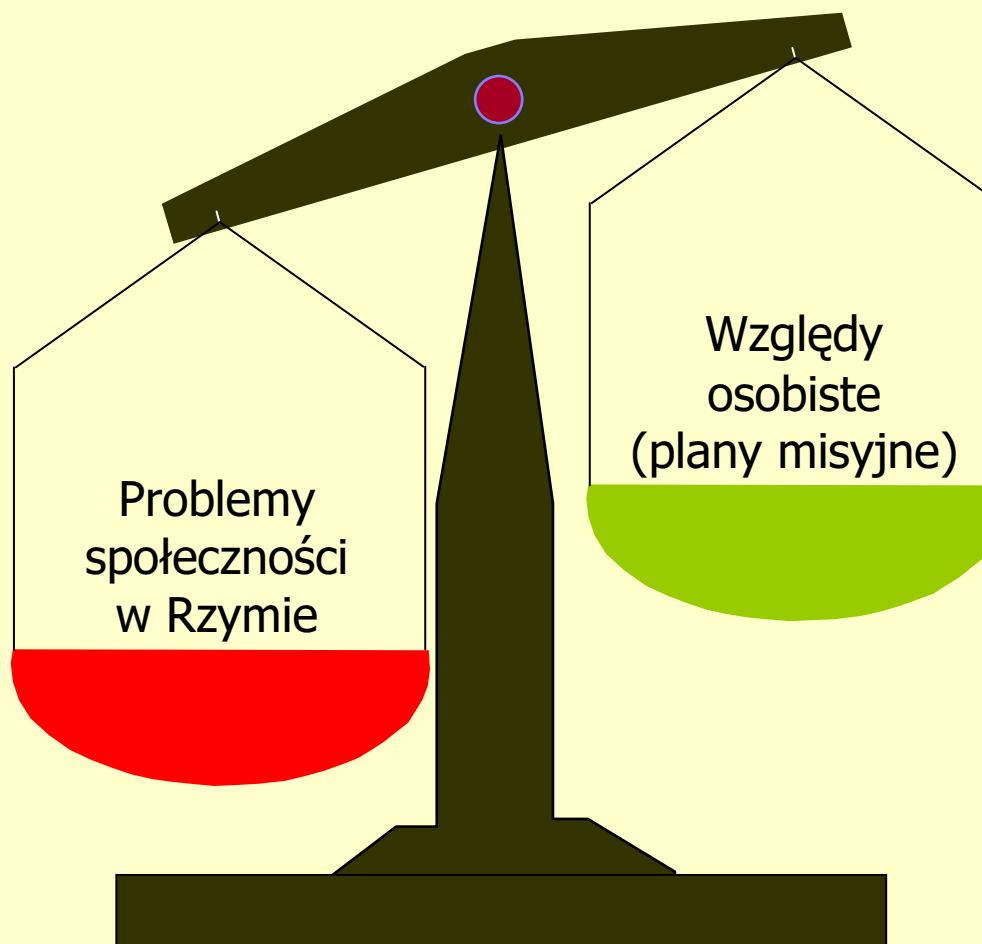
7,1 „(...) mówię przecież
do tych, którzy
zakon znają (...)”

Słabi: 14,2 „słaby
zaś jarzynę jada”

Potępienie MOCNYCH
i osądzanie za
ignorowanie nieczystości

Powód dla listu – co waży więcej?

Wydaje się, że uznanie rzeczywistych problemów pośród wierzących za główne powody powstania listu (są w stanie rywalizacji i sporów), to bardziej efektywny klucz do zrozumienia tekstu apostoła Pawła.

Gdzie znajdują się ślady interwencji?

List do Rzymian

1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 – 10 – 11 – 12 – 13 – 14 – 15 – 16

Moje podejście rozpoznaje nuty interwencji Pawła w całym liście do Rzymian, od jego początku, aż do końca.
To jest zasadnicza różnica pomiędzy moim podejściem i rozpoznaniem tego tekstu w stosunku do innych.

Istnieją głosy dopatrujące się interwencji Pawła w Rz 11.
Miałoby chodzić o korektę postaw antyżydowskich w Kościele.

Typowe podejścia rozpoznają ewentualną interwencję Pawła na problemy chrześcijan w Rzymie w rozdziałach 14-15.

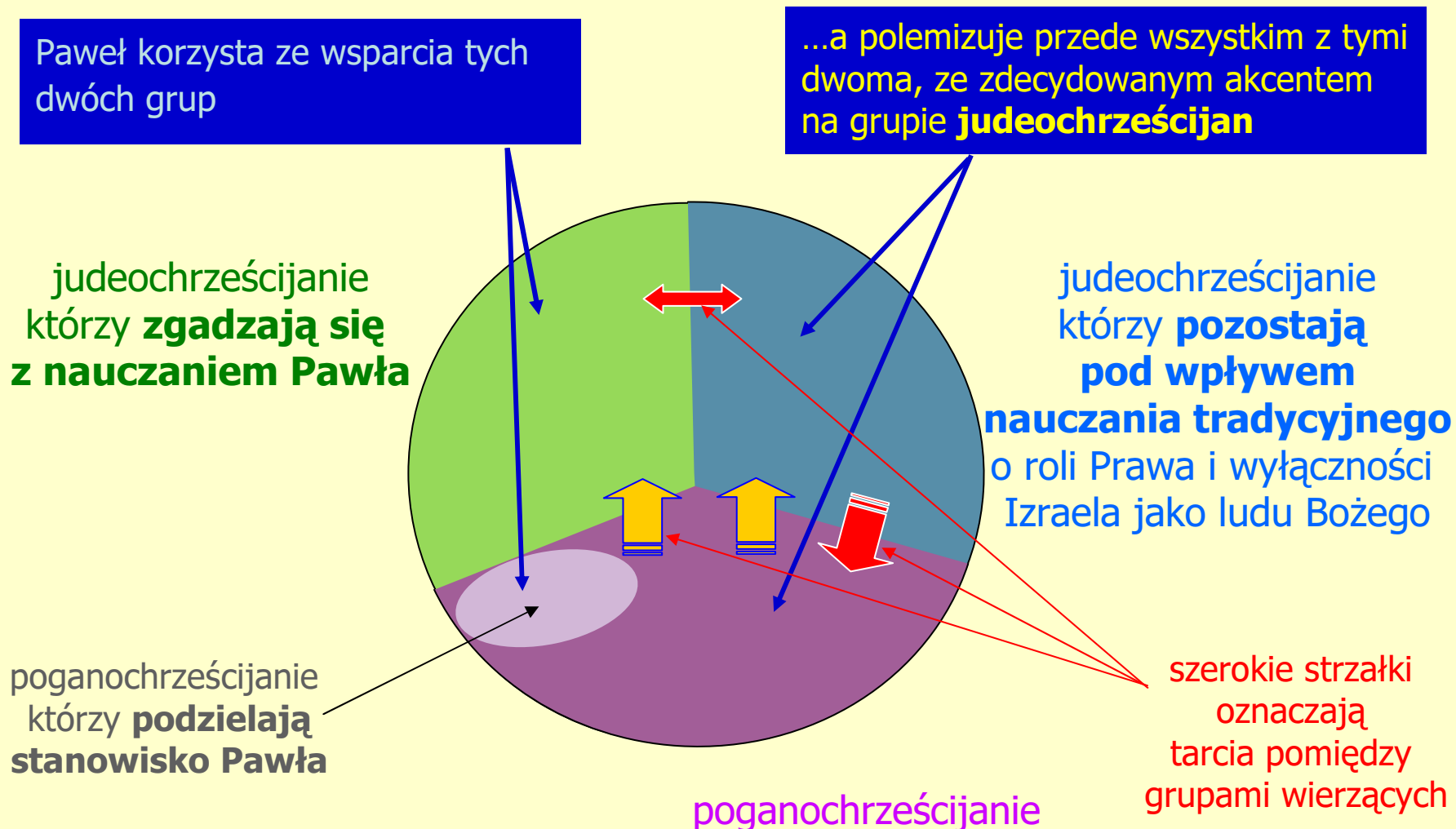
Problem społeczności w Rzymie

Charakter konfliktów i tarć pomiędzy chrześcijanami zdradza, że są oni poważnie nieświadomi Bożych planów i wagi dzieła Chrystusa.

Gubią się błędnie postrzegając swoje możliwości i kondycję. Wchodzą na bardzo niebezpieczne tory pychy. Ich konflikt całkowicie wywraca Boży plan dla nich. Grozi im, że potencjał dzieła Chrystusa skierowany ku ich dobru, może zostać całkowicie zniweczony.

Dialog Pawła a struktura społeczności

Zadanie Pawła a sytuacja odbiorców

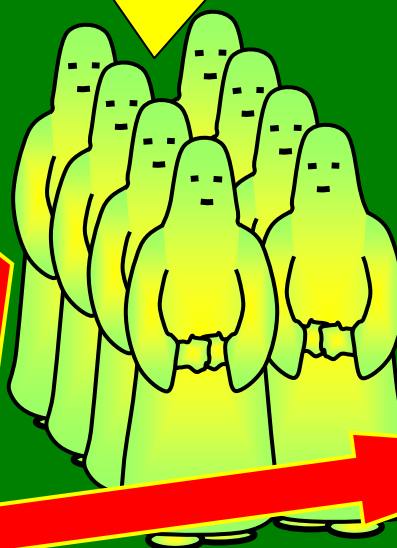
- Przyjmijcie właściwe poznanie planu Boga!
- Porzućcie błędne wyobrażenia o usprawiedliwieniu przez uczynki Prawa!
- Jesteśmy coś winni poganom, nasi ojcowie zawiedli!
- I my, i poganie otrzymujemy pojednanie z łaski, wyłącznie dzięki Chrystusowi!

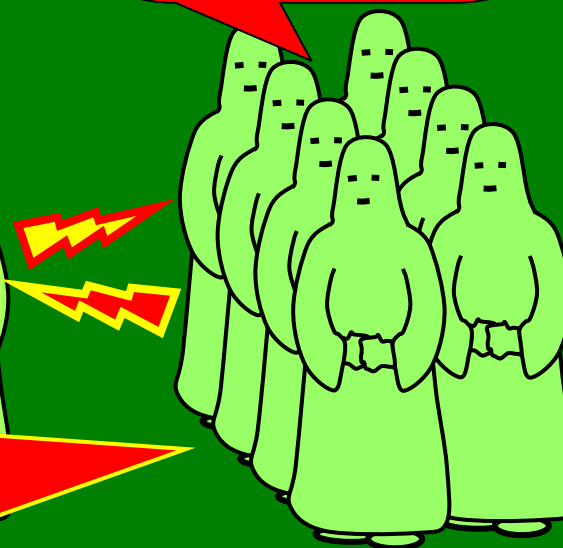
Paweł

To nam należy się przywództwo!

To wy odrzuciliście Chrystusa!

judeochrześcijanie

poganochrześcijanie

Spółeczność chrześcijan w Rzymie

- List do Rzymian to przede wszystkim interwencja Pawła – w społeczności jest wyraźne napięcie pomiędzy judeochrześcijanami a poganochrześcijanami; inne powody dla powstania listu są drugorzędne.
- Paweł w liście apeluje do każdej ze stron w tym zakresie, w jakim ujawnił się w niej problem blokujący pojednanie i zjednoczenie się wszystkich wierzących w tej wolności, jaką udostępnił Chrystus.

Wyzwania dla współczesnego czytelnika listu:

- pamiętać w trakcie lektury o problemie, który spowodował reakcję apostoła;
- uchwycić różność dialogów toczonych przez Pawła;
- rozróżnić wypowiedzi dedykowane określonej grupie od wypowiedzi ogólnych;
- rozpoznać i zrozumieć specyfikę argumentacji skierowanej do środowiska judeochrześcijan.

*Chwałą Bożą jest rzecz ukryć,
a chwałą królów rzecz zbadać.*

Prz 25,2

Kompozycja i przesłanie Listu do Rzymian - przypomnienie

Struktura Listu do Rzymian

SEKCJA A [1,1- 5] - Paweł w służbie Ewangelii Boga o Jego Synu (spełnienie prorockich zapowiedzi)

SEKCJA B [1,6-7] – Pozdrowienia i zachęta

SEKCJA C [1,8-17] - Zapowiedź odwiedzin; nadzieja pociechy ze wspólnoty wiary

SEKCJA D – 1,18 – 7,25

SEKWENCJA A1 [1,18-5,21] - Uspr. w Ch. spełnieniem obietnic pism; wierność Boga

SEKWENCJA B1 [6,1-7,25] – Służba Bogu w wolności od Prawa (w nowości Ducha)

SEKCJA E [8,1-39] - Wierzący są zapowiedzią nowej rzeczywistości; już doświadczają miłości Ojca i Syna, bliskości w Duchu Świętym i bezpieczeństwa w Chrystusie

SEKCJA D1 – 9,1 – 15,13

SEKWENCJA A2 [9,1-11,36] – Uspr. w Ch. spełnieniem obietnic pism; wierność Boga

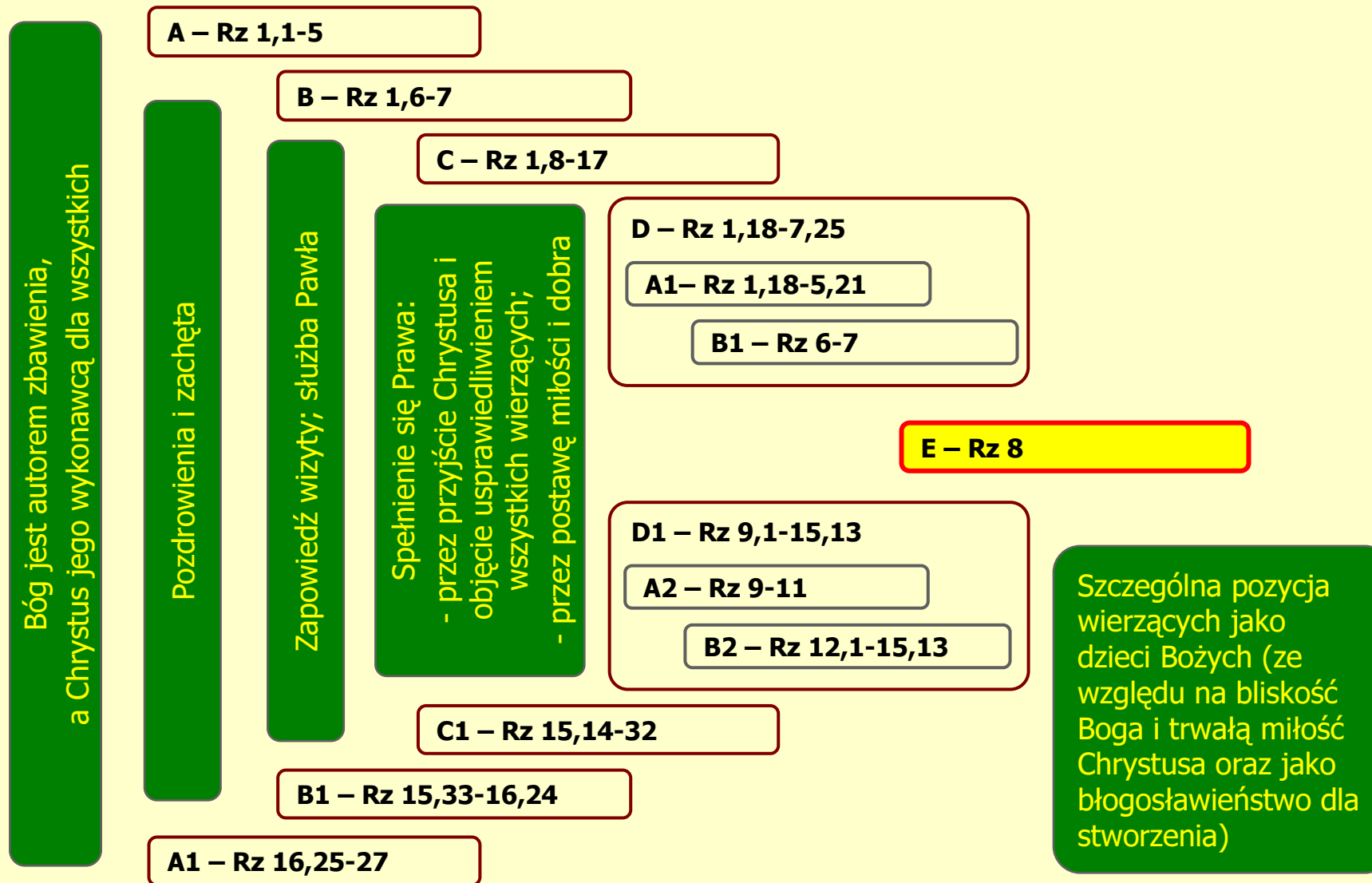
SEKWENCJA B2 [12,1-15,13] – Życie jako służba Bogu; poddanie prawu miłości

SEKCJA C1 [15,14-32] - Zapowiedź odwiedzin, plany misyjne i nadzieja pociechy

SEKCJA B1 [15,33-16,24] – Pozdrowienia i wezwanie

SEKCJA A1 [16,25-27] – Doksologia. Bóg spełnia obietnicę odkupienia w Chrystusie dla wszystkich

Struktura Listu do Rzymian

Rz 8 – spojrzenie na całość

[1] Potwierdzenie: Nie ma potępienia dla tych, którzy są w Chrystusie.

[2-4] Bóg w dziele Chrystusa przełamuje bariery ciała i grzechu, i doprowadza do usprawiedliwienia wierzących; są teraz w sferze życia.

[5-13] Życie w świetle usprawiedliwienia i pod kierownictwem Ducha.

[14-16] Prowadzenie i świadectwo Ducha potwierdza w wierzących, że są dziećmi Bożymi. **Doświadczenie miłości dziecka ku Ojcu.**

[17-25] Całe stworzenie wyczekuje odnowienia i objawienia się stanu chwalebnej wolności dzieci Bożych.

[26-27] Służba Ducha w wierzących – wsparcie i wstawiennictwo.

[28-30] Chrystus jako Syn pierworodny pośród wielu braci. **Miłość i troska Boga o Jego dzieci.**

[31-34] Potwierdzenie: Sam Bóg czyni wierzących wolnymi od potępienia – Bóg ich usprawiedliwia, a Chrystus wstawia się za nimi.

[35-39] Nic i nikt nie odłączy wierzących od miłości Chrystusa. Jego **miłość** jest tak cenna i żywa, że wierzący nie cofają się przed znośeniem cierpienia i prześladowań. **Mają pewność związku z kochającym ich Chrystusem.**

Rz 8,17-25 – Całe stworzenie wyczekuje objawienia synów Bożych i wyzwolenia ze skażenia (centralny fragment)

- (17) A jeśli dziećmi, to i dziedzicami, dziedzicami Bożymi, a współdziedzicami Chrystusa, jeśli tylko razem z nim cierpimy, abyśmy także razem z nim uwielbieni byli.
- (18) Albowiem sądzę, że utrapienia teraźniejszego czasu nic nie znaczą w porównaniu z chwałą, która ma się nam objawić.
- (19) Bo stworzenie z tęsknotą oczekuje objawienia synów Bożych
- (20) gdyż stworzenie zostało poddane znikomości, nie z własnej woli, lecz z woli tego, który je poddał, w nadziei,
- (21) że i samo stworzenie będzie wyzwolone z niewoli skażenia ku chwalebnej wolności dzieci Bożych.
- (22) Wiemy bowiem, że całe stworzenie wespół wzdycha i wespół boleje aż dotąd.
- (23) A nie tylko ono, lecz i my sami, którzy posiadamy zaczątek Ducha, wzdychamy w sobie, oczekując synostwa, odkupienia ciała naszego.
- (24) W tej bowiem nadziei zbawieni jesteśmy; a nadzieja, którą się ogląda, nie jest nadzieją, bo jakże może ktoś spodziewać się tego, co widzi?
- (25) A jeśli spodziewamy się tego, czego nie widzimy, oczekujemy żarliwie, z cierpliwością.

- List do Rzymian, podobnie jak inne listy Pawła, jest z założenia interwencyjnym.
- W miejsce teologicznego akcentu pojawił się zdecydowany akcent praktyczny (stoi na podbudowie teologicznej).
- Kwestia usprawiedliwienia, nie jest kwestią podstawową tego listu. Jest jedynie jedną z poważnych przeszkód na drodze do rozwiązania problemu społeczności po stronie judeochrześcijan.
- Judeochrześcijanie są bardzo ważną grupą jako odbiorcy przesłania Pawła.

- List jest próbą doprowadzenia do jedności, do poczucia współudziału w Chrystusie wszystkich wierzących jako jednego organizmu (obraz ciała).
- Jest zachętą do oparcia się na Bogu, który jest wierny swoim obietnicom. Paweł pokazuje wierność Boga i zachęca do wytrwałej wiary wierzących.
- Ostatecznie, najmocniejszy argument jest pozytywny:

to miłość Boga, Chrystusa oraz społeczność i świadectwo Ducha Świętego o miłości Boga są bezcenne i powinny najmocniej motywować chrześcijan do oddania się Bogu i służenia całym życiem Panu.

Przerwa...

Czas na pytania

i małą przerwę – 5 min.

*Chwałą Bożą jest rzecz ukryć,
a chwałą królów rzecz zbadać.*

Prz 25,2

Wprowadzenie do tekstu Listu do Rzymian

Problemy wynikające z tekstu jaki jest

- Stosowanie specyficznej retoryki do aranżacji wypowiedzi (HRB). Pomoc, to bardzo wyraźne powtórzenia tematów, które powinny czytelnikowi uzmysłowić główne granice i relacje pomiędzy blokami tekstu.
- Strategia dotarcia do odbiorców podyktowana kontekstem (Paweł posiada uznany autorytet, ale nie zakładał społeczności w Rzymie). Stopniowe rozwijanie argumentacji krytycznej, szczególny zwrot w krytyce do środowiska judeochrześcijan.
- Zwroty uogólniające (np. „Żyd” / „Żydzi”, „poganin” / „poganie”, „bezbożnik”).
 - ➔ Paweł wierzy, że czytelnik wychwyci sytuację wąskiego lub szerokiego zrozumienia słów w danym kontekście
- Świadome używanie ważnych terminów w różnych znaczeniach (bez komentarza).
 - ➔ Paweł zakłada zdolność rozróżnienia znaczeń przez kontekst lokalny i rozwój wywodu

Problemy wynikające z tekstu jaki jest

- Wypowiedzi nie wprost poprzez odniesienia do „ST” (ważnych tekstów hebrajskich i z LXX), aluzje i cytaty.
 - ➔ Paweł zakłada ich znajomość w stopniu umożliwiającym rozpoznanie
- Oczekiwanie, że odbiorca zrekonstruuje znaczenie wskazane przez odwołanie do ST i powiąże z wypowiedzią Pawła.
 - ➔ Paweł oczekuje zaangażowania odbiorców
- Paweł nie wyjaśnia znaczenia podsuwanego przez dane odniesienie do ST, ale zakłada, że odbiorca zna je lub potrafi je odczytać.
 - ➔ Paweł zakłada znajomość lekcji w Pism w stopniu umożliwiającym rozpoznanie związku ze swoim wywodem
- Prawie każdorazowo odniesienie do ST wymaga uchwycenia wymowy wskazanego tekstu w szerszym oryginalnym kontekście.
 - ➔ Paweł zakłada pogłębioną świadomość wymowy tekstów przywoływanych (greckich z Septuaginty i hebrajskich)

- (10) Jak napisano: Nie ma ani jednego sprawiedliwego,
- (11) nie masz, kto by rozumiał, nie masz, kto by szukał Boga;
- (12) wszyscy zboczyli, razem stali się nieużytecznymi, nie masz, kto by czynił dobrze, nie masz ani jednego.
- (13) Grobem otwartym jest ich gardło, językami swoimi knują zdradę, jad żmij pod ich wargami;
- (14) usta ich są pełne przekleństwa i gorzkości;
- (15) nogi ich są skore do rozlewu krwi,
- (16) spustoszenie i nędza na ich drogach,
- (17) a drogi pokoju nie poznali.
- (18) Nie ma bojaźni Bożej przed ich oczami.

Odniesienia do ST w Rz 3,10-18

Koh 7,20: Zaiste, nie ma na ziemi człowieka sprawiedliwego, który by tylko dobrze czynił i nie grzeszył.

(10) Jak napisano: Nie ma ani jednego sprawiedliwego,
(11) nie masz, kto by rozumiał, nie masz, kto by szukał Boga;
(12) wszyscy zboczyli, razem stali się nieużytecznymi, nie masz, kto by czynił dobrze, nie masz ani jednego.

(13) Grobem otwartym jest ich gardło, językami swoimi knują zdradę, jad żmii jest pod wargami ich.

(14) usta ich są pełne przekleństwa i gorzkości;

(15) nogi ich są skore do rozlewu krwi,

(16) spustoszenie i nędza na ich drogach,

(17) a drogi pokoju nie poznali.

(18) Nie ma bojaźni Bożej przed ich oczami.

Iz 59,7-8: (7) (...) ich myśli, to myśli zgubne, spustoszenie i zniszczenie znaczą ich szlaki. (8) Drogi pokoju nie znają (...);

Ps 14,2: Pan spogląda z niebios na ludzi, aby zobaczyć, czy jest kto rozumny, który szuka Boga. (Ps 53,3)

Ps 14,3: Wszyscy odstąpili, współ się splugawili. Nie ma, kto by dobrze czynił, nie ma ani jednego. (Ps 53,4)

Ps 140,4: Ostrzą języki swe jak wąż, jad żmii jest pod wargami ich.

Ps 5,10: Nie ma bowiem w ustach ich szczerości, wnętrze ich, to zguba! Otwartym grobem jest gardło ich! Językiem swym schlebiają. Ps 14,3 (LXX)

Ps 10,7: Przekleństwa pełne są usta jego, także fałszu i obłudy, pod językiem jego jest krzywda i nieprawość.

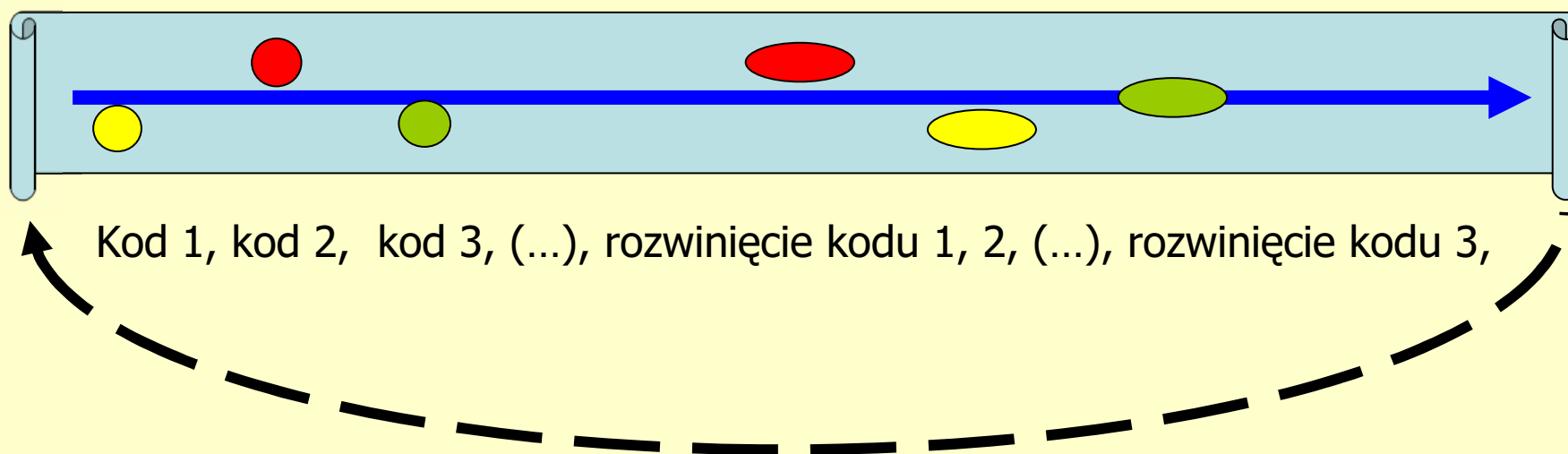
Ps 36,2: (...) Nie ma bojaźni Bożej przed oczyma jego.

Ps 13,3 LXX (=Ps 14 BW) jest mocno rozbudowany i zawiera wer. 13-17.

(1) Oto ręka Pana nie jest tak krótka, aby nie mogła pomóc, a jego ucho nie jest tak przytępione, aby nie słyszeć. (2) Lecz wasze winy są tym, co was odłączyło od waszego Boga, a wasze grzechy zasłoniły przed wami jego oblicze, tak że nie słyszy. (3) **Gdyż wasze dłonie są splamione krwią, a wasze palce winą; wasze wargi mówią kłamstwo, wasz język szepce przewrotność.** (4) Nikt nie pozywa przed sąd według słuszności i nikt nie prowadzi sprawy uczciwie. **Polegają na kłamstwie i mówią puste słowa, są brzemienni występkiem i rodzą zgubę.** (5) Wylęgają jaja bazyliuszka i przędą pajęczynę; kto spożywa ich jaja, ginie, a gdy się je stłucze, wypełźnie z nich gad. (6) Ich tkaniny nie nadają się na suknię, a ich robotą nie można się przyodziać. **Ich uczynki, to uczynki złe, a dowody gwałtu są na ich dłoniach.** (7) Ich nogi biegną do złego i śpieszą się do przelewu niewinnej krwi; ich myśli, to myśli zgubne, **spustoszenie i zniszczenie znaczą ich szlaki.** (8) **Drogi pokoju nie znają i nie ma prawa na ich gościńcach, chodzą tylko krętymi ścieżkami. Żaden z tych, którzy nimi chodzą, nie zna pokoju.** (9) Dlatego dalekie jest od nas prawo i nie dociera do nas sprawiedliwość; wyczekujemy światłości, lecz oto jest ciemność, wyczekujemy jasności dziennej, lecz musimy chodzić w mrokach. (10) Wymacujemy ściany jak ślepi i chodzimy po omacku, jakbyśmy nie mieli oczu, potykamy się w biały dzień jak o zmroku, jak umarli w podziemnej krainie. (11) Mruczemy wszyscy jak niedźwiedzie i bez przerwy gruchamy jak gołębie; oczekujemy sądu, ale go nie ma, zbawienia, lecz ono jest od nas daleko. (12) **Bo wiele jest naszych występków wobec ciebie, a nasze grzechy świadczą przeciwko nam; świadomi jesteśmy naszych występków i znamy własne przewinienia;** (13) **że jesteśmy niewierni i zapieramy się Pana, odwracamy się od naszego Boga, mówimy o ucisku i odstępstwie i wypowiadamy z serca słowa kłamliwe.** (14) Dlatego prawo zostało usunięte na bok, a sprawiedliwość pozostaje daleko, gdyż prawda potyka się na rynku, a dla uczciwości miejsca nie ma. (15) Prawda się zapodziała, a ten, który unika złego, bywa plądrowany; widział to Pan i za złe to poczytał, że nie ma prawa. (16) Widział też, że nie ma nikogo, i zdumiał się, że nikt nie występuje; a wtedy dopomogło mu jego ramię i wsparła go jego sprawiedliwość. (17) Przyoblókł się w sprawiedliwość jak w pancerz i hełm zwycięstwa włożył na swoją głowę, przyoblókł się w szatę pomsty i odział się w płaszcz żarliwości. (18) Według uczynków odpłaci: swoim przeciwnikom zawziętością, swoim wrogom odpłatą, wyspom też da odpłatę. (19) I będą się bali na Zachodzie imienia Pana, a na Wschodzie jego chwały, gdyż przyjdzie jak ścieśniona rzeka, na którą napiera powiew Pana. (20) Przyjdzie jako Odkupiciel dla Syjonu i dla tych, którzy w Jakubie odwrócili się od występku - mówi Pan. (21) Co do mnie zaś, to moje przymierze z nim, jest takie, mówi Pan: Mój duch, który spoczywa na tobie, i moje słowo, które włożyłem w twoje usta, nie zejda z ust twojego potomstwa ani z ust twoich wnuków - mówi Pan - odtąd aż na wieki.

Problemy wynikające z tekstu jaki jest

Paweł stopniowo rozwija zakres znaczeniowy istotnych terminów (kodów) w trakcie pisania. Dlatego potrzeba pójść dalej z lekturą, aby należycie odczytać kody użyte wcześniej.

Z powyższego powodu potrzebujemy czytać teksty Pawła (i nie tylko Pawła) wielokrotnie.

List do Rzymian a List do Galacjan

List do Rzymian a list do Galacjan

Utarło się myśleć, że:

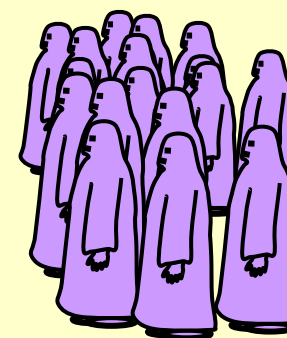
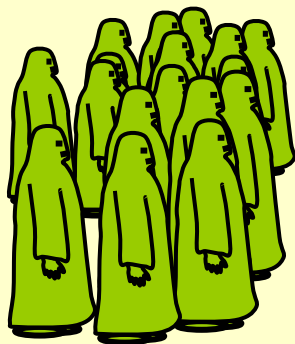
- zasadniczo, listy do Rzymian i do Galacjan zajmują się tą samą kwestią;
- razem zajmują się tematem usprawiedliwienia przez wiarę (sprawiedliwością Boga);
- list do Galacjan był pierwszy, a do Rzymian drugi;
- list do Galacjan był napisany jako interwencyjny, a kwestia usprawiedliwienia w liście do Rzymian nie wynikała z problemów wierzących w Rzymie;
- list do Galacjan był odpowiedzią na gorąco i zwięzłą, a list do Rzymian szeroką, spokojną i pogłębioną prezentacją problemu usprawiedliwienia przez wiarę.

List do Rzymian a list do Galacjan

Przykład takiej perspektywy za BLB

- Wspólny temat obu listów
 - Z wprowadzenia do listu do Rzymian:
„Temat: Usprawiedliwienie, którego podstawą jest wiara.”
 - Z wprowadzenia do listu do Galacjan:
„Temat: Usprawiedliwienie jest kwestią wiary.”

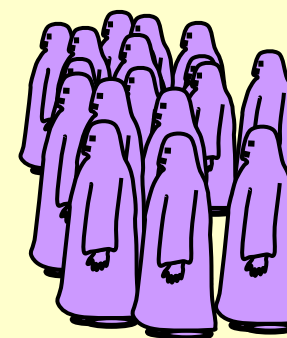
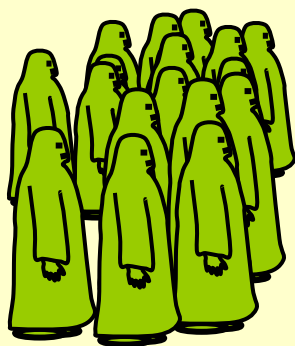

List do Rzymian a list do Galacjan

Przykład takiej perspektywy za BJ

- Listy odnoszą się do tego samego problemu
 - we wprowadzeniu do listów Pawła czytamy:
„Listy do Galatów i do Rzymian powinny być potraktowane łącznie, ponieważ odnoszą się do tego samego problemu: jeden jako pierwsza reakcja, spowodowana konkretną sytuacją, drugi – jako spokojniejszy i bardziej kompletny wykład, który porządkuje myśli zrodzone w polemice.”

List do Rzymian a list do Galacjan – moja perspektywa

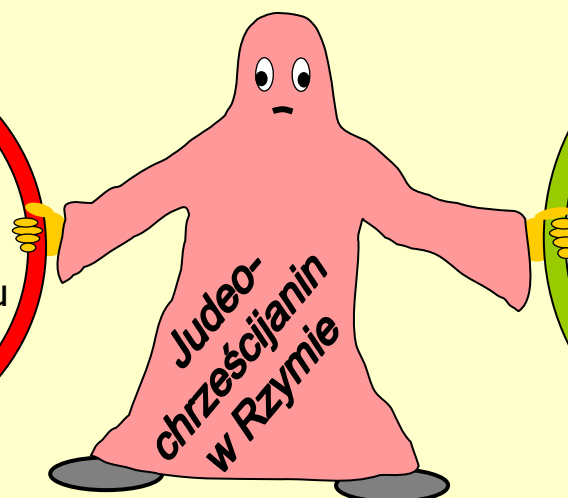
Oba listy mają charakter interwencji, ale:

- adresowane są do społeczności, które borykają się z różnymi problemami
 - Rzym: podziały, brak jedności pośród wierzących z powodu rywalizacji różnych środowisk oraz z powodu różnego stosunku do zakresu wolności w Chrystusie w obszarze aktów pobożności;
 - Galacja: zagrożenie zwrotem poganochrześcijan do judaizmu i przyjęcia przekonania o usprawiedliwieniu przez zachowywanie przykazań Prawa (bez zaufania Chrystusowi, opierając się na swojej sile);
- zasadniczymi odbiorcami obu dyskusji o usprawiedliwieniu są inni wierzący; w Rzymie to przede wszystkim judeochrześcijanie, natomiast w Galacji, to wierzący z pogan;
- każda ze społeczności w innym własnym kontekście musi przepracować temat usprawiedliwienia przez wiarę
 - judeochrześcijanie w Rzymie powinni ją uznać, a porzucić błędne nauczanie (przywiązanie do nauczania na gruncie tradycji o wyłączności Izraela jako ludu Bożego; przekonanie o możliwości usprawiedliwienia przez uczynki Prawa),
 - wierzący z pogan w Galacji nie powinni porzucać głębszego i uniwersalnego udziału w relacji z Bogiem na rzecz zwrotu do Prawa i judaizmu.

Rz a Ga – różnica kontekstów

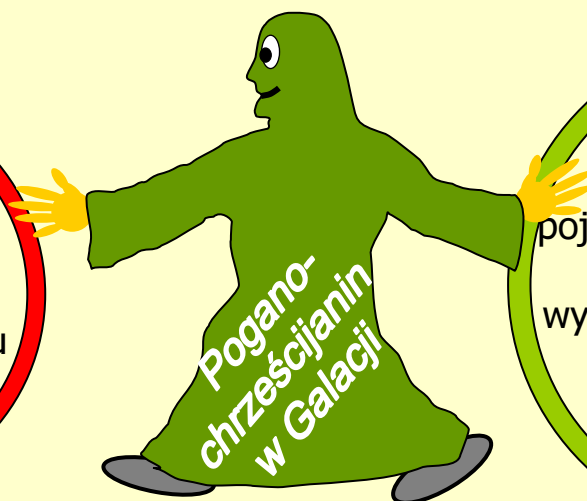
Paweł stara się pomóc rodakom w **Rzymie** porzucić ograniczoną wizję ludu Bożego i błędną naukę o usprawiedliwieniu.

Aktualna nauka o usprawiedliwieniu przez uczynki Prawa oraz o Izraelu jako jedynym ludzie Boga

Ewangelia
- uniwersalne pojednanie opiera się na Chrystusie (wierność i miłosierdzie Boga) a doświadczane przez zaufanie człowieka Chrystusowi

Aktualna nauka o usprawiedliwieniu przez uczynki Prawa oraz o Izraelu jako jedynym ludzie Boga

Ewangelia
- doświadczenie pojednania i bliskości Boga jako Bożego dziecka wyłącznie przez odpowiedź wiary, przez przyjęcie Jezusa jako Chrystusa

Wierzącym w **Galacji** Paweł wyjaśnia, że zwrot ku judaizmowi i poleganiu na Prawie a nie na Chrystusie to dramatyczny krok wstecz w stosunku do rzeczywistości bliskości Boga jakiej doświadczyli przyjmując Jezusa jako Chrystusa.

Rz a Ga – różnica kontekstów

Paweł stara się pomóc rodakom w **Rzymie** porzucić ograniczoną wizję ludu Bożego i błędną naukę o usprawiedliwieniu.

Wybierz życie według obietnicy Boga!

Aktualna nauka o usprawiedliwieniu przez uczynki Prawa oraz o Izraelu jako jedynym ludzie Boga

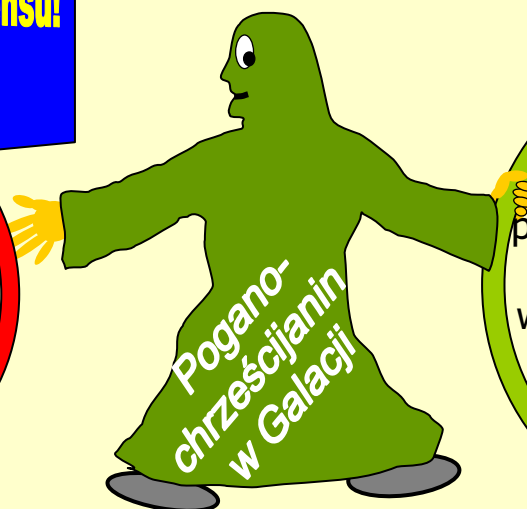

Ewangelia

- uniwersalne pojednanie opiera się na Chrystusie (wierność i miłosierdzie Boga) a doświadczane przez zaufanie człowieka Chrystusowi

To jest bez sensu! Zawróć!

Aktualna nauka o usprawiedliwieniu przez uczynki Prawa oraz o Izraelu jako jedynym ludzie Boga

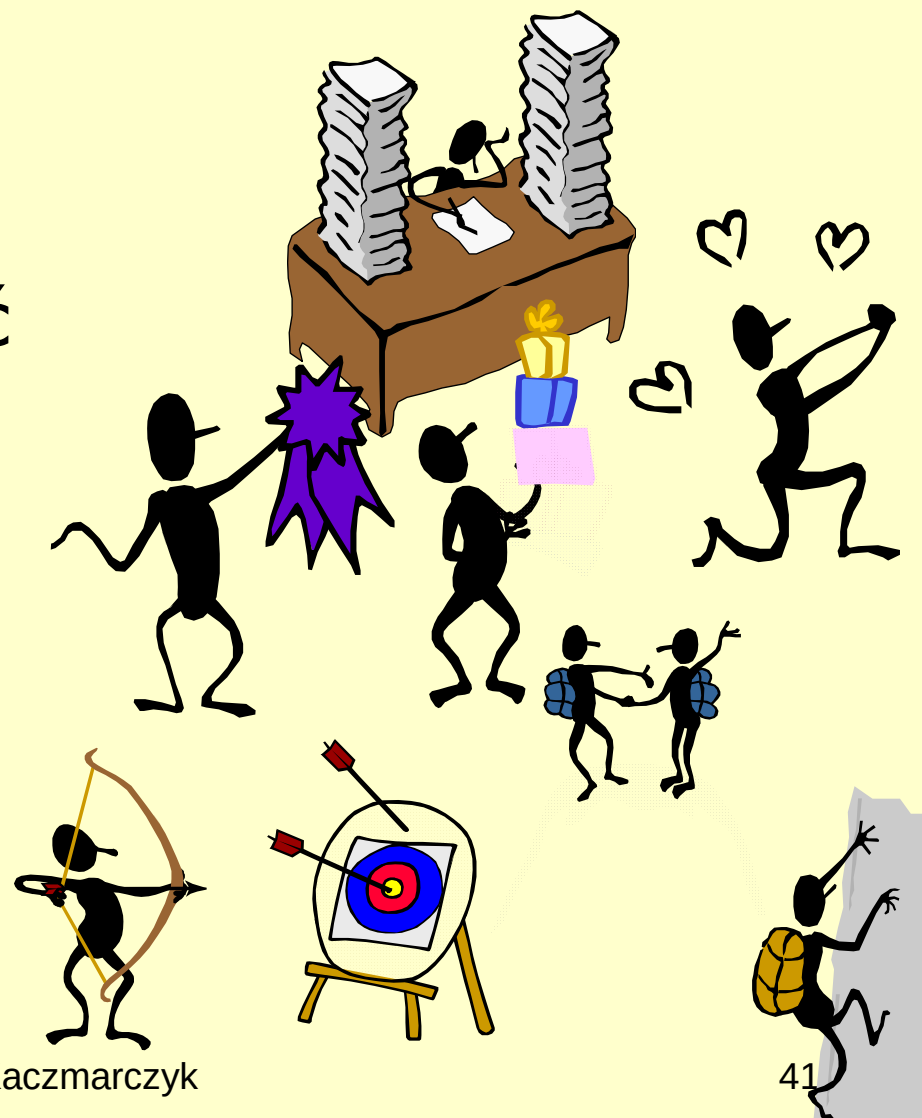
Ewangelia

- doświadczenie pojednania i bliskości Boga jako Bożego dziecka wyłącznie przez odpowiedź wiary, przez przyjęcie Jezusa jako Chrystusa

Wierzącym w **Galacji** Paweł wyjaśnia, że zwrot ku judaizmowi i poleganiu na Prawie a nie na Chrystusie to dramatyczny krok wstecz w stosunku do doświadczenia bliskości Boga jakiego doświadczyli przyjmując Jezusa jako Chrystusa.

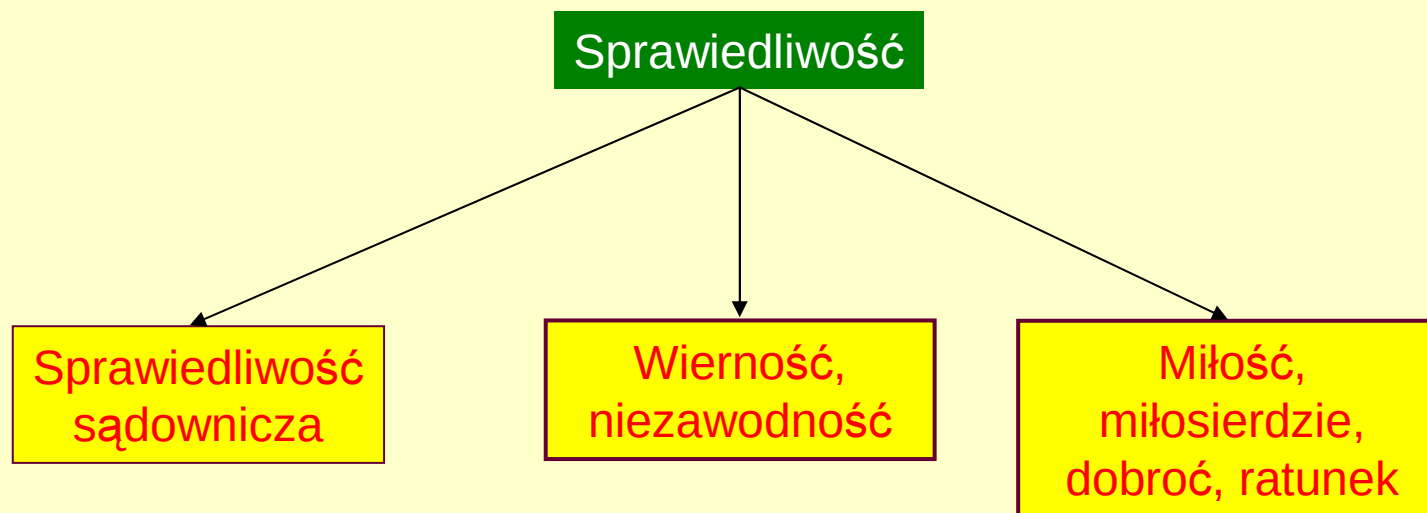
Usprawiedliwienia

- nie da się zapracować
- nie da się zasłużyć
- nie da się zdobyć

Wybrane ważne idee i terminy z Listu do Rzymian

- Sprawiedliwość Boga
- Prawo
- Wypełnienie Prawa
- „usprawiedliwienie przez wiarę”
- Wiara Chrystusa? → a może: **wierność** Chrystusa / wierność Boga
- Sprawiedliwość / usprawiedliwienie człowieka (a nasze dwie ekonomie zbawienia)

„(...) Najbardziej zadziwiającą rzeczą jest to, że sprawiedliwość odnosi się także do zbawczych dzieł Bożych (Iz 62,1-2). Ten aspekt „sprawiedliwości” widoczny jest zwłaszcza w Drugim Izajaszu jako „zbawienie” (46,1-13; 51,5.6.8). W Sdz 5,11 liczbę mnogą oddaje się za pomocą wyrażenia „dobrodziejstwa Pana”. „Pan naszą sprawiedliwością” oznacza Boga-Zbawiciela (Jr 23,6). Bóg okazuje się „sprawiedliwym w swoim wyroku” (Ps 51,6) i jako „sprawiedliwy i zbawiający” (Iz 45,21). (...)”

John Reumann, Hasło: *Sprawiedliwość* w *Encyklopedia Biblijna*, Vocatio, 1999.

Prawo $\equiv$ Pięcioksiąg
(czasem: obietnice Boga zawarte w Pięcioksięgu)

I

Prawo $\equiv$ Pięcioksiąg
(czasem: obietnice Boga zawarte w Pięcioksięgu)

I

Prawo $\equiv$ kodeks Prawa otrzymany na Synaju

II

Prawo $\equiv$ Pięcioksiąg
(czasem: obietnice Boga zawarte w Pięcioksięgu)

I

Prawo $\equiv$ kodeks Prawa otrzymany na Synaju

II

Prawo $\equiv$ kodeks Prawa otrzymany na Synaju
(czasem: uczynki Prawa)
+
Fatalne rozpoznanie jego sensu i roli:
Można zyskać usprawiedliwienie w oparciu o samo
wytrwale i skrupulatne wypełnianie przykazań,
bez zdania się w tej kwestii na Boga.

Rozbudowane olbrzymią tradycją.

III

Prawo – żonglerka znaczeniami

Rz 3; Rz 10 – miejsca krytyki
idei usprawiedliwienia przez
uczynki Prawa

Rz 4 - Argumentacja za
usprawiedliwieniem przez
przykład Abrahama

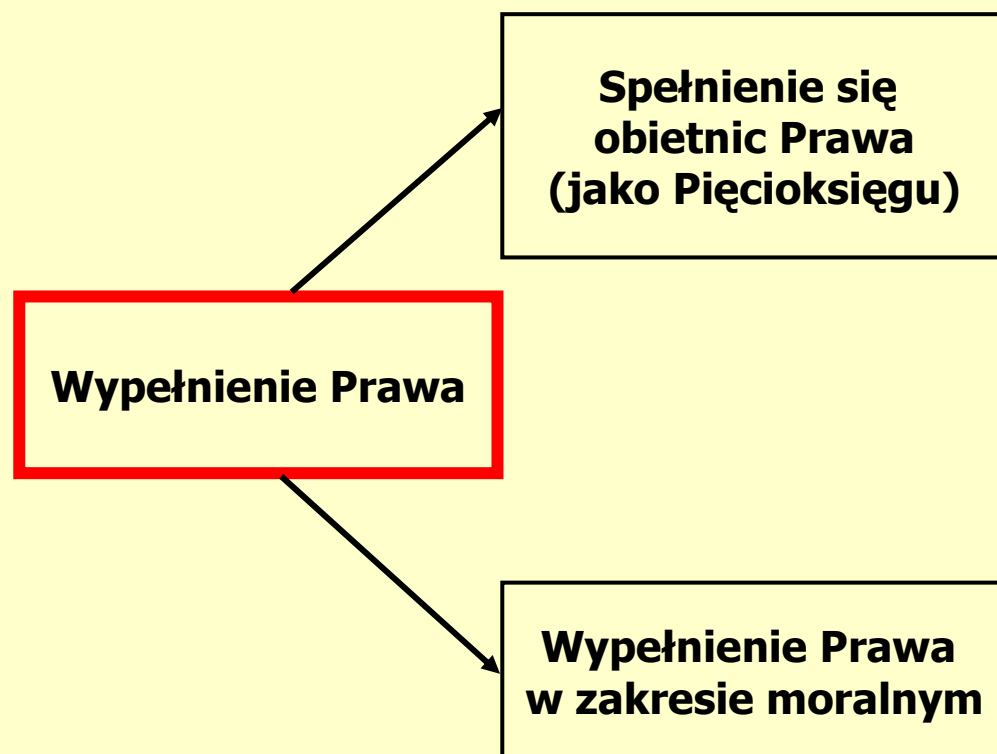
Rz 7 – ukazanie Prawa
jako duchowego,
dobrego i świętego

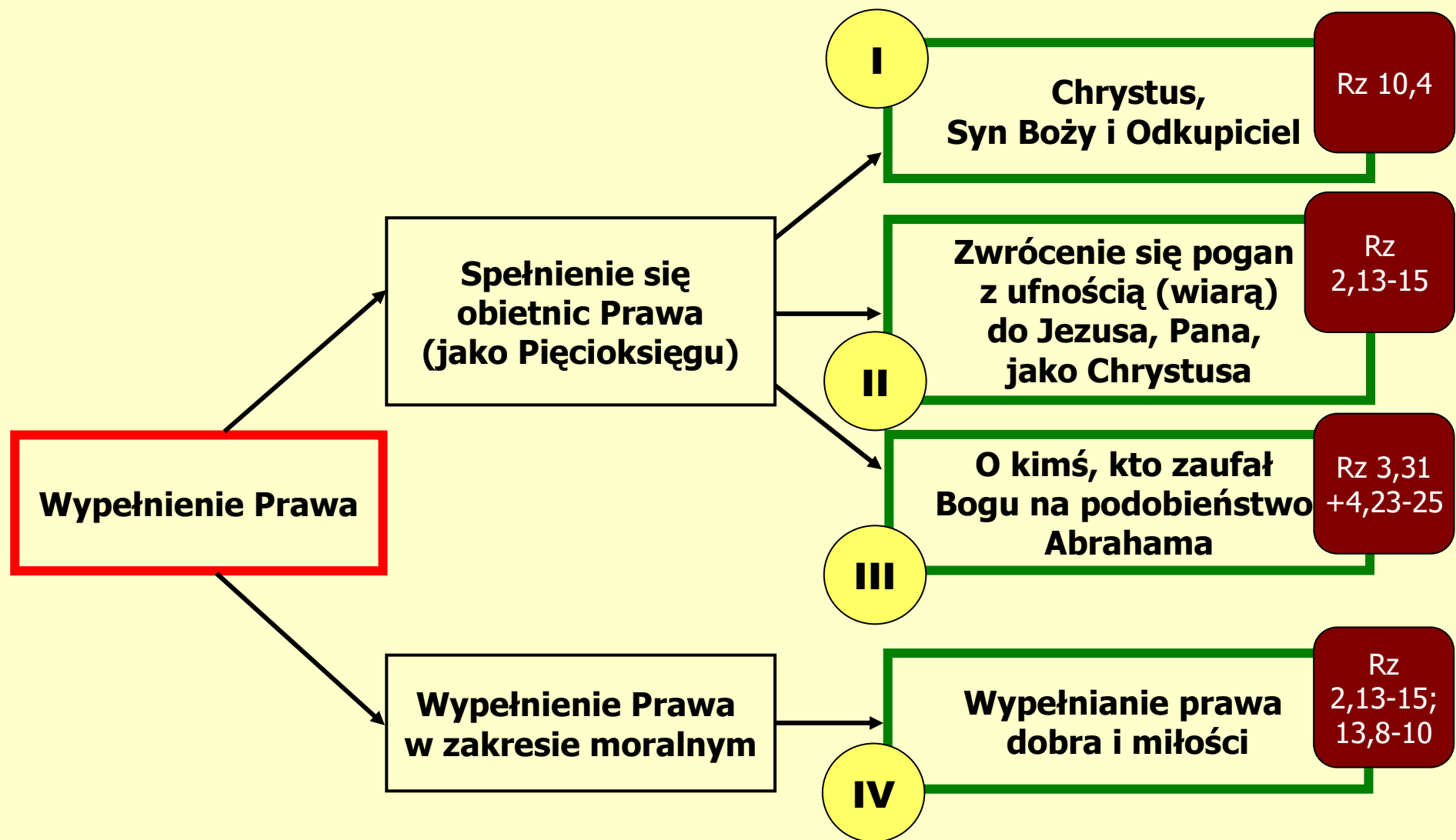
Prawo ≡ Pięcioksiąg
(czasem: obietnice Boga zawarte w Pięcioksięgu)

Prawo ≡ kodeks Prawa otrzymany na Synaju

Prawo ≡ kodeks Prawa otrzymany na Synaju
(czasem: uczynki Prawa)
+
Fatalne rozpoznanie jego sensu i roli:
Można zyskać usprawiedliwienie w oparciu o samo
wytrwałe i skrupulatne wypełnianie przykazań,
bez zdania się w tej kwestii na Boga.

Rozbudowane olbrzymią tradycją.

Przerwa...

Czas na pytania

i małą przerwę – 5 min.

Usprawiedliwienie przez wiarę i reszta...

Na pierwszy rzut oka wydaje się, że w kwestii usprawiedliwienia stanowisko Pawła nie jest do końca spójne.

- Ewidentnie dominują stwierdzenia podkreślające zależność usprawiedliwienia od samej wiary.
- Są jednak i takie, które mówią o związku uczynków Prawa z zyskaniem życia (Rz 10,5; 2,6-7; 2,13).

Rodzi się więc pytanie: czy Paweł był przekonany o dwóch czy o jednej ekonomii zbawienia (usprawiedliwienia)?

Pojawia się też inne pytanie: czy samo określenie „usprawiedliwienie przez wiarę” nie sugeruje, że zyskujemy usprawiedliwienie przede wszystkim przez własny akt wiary?

Paweł był przekonany o jednej czy dwóch ekonomiach zbawienia (usprawiedliwienia, pojednania)?

Rz 10,5

(5) Tak bowiem Mojżesz pisze o usprawiedliwieniu, które jest z zakonu: Człowiek, który spełnił zakon, przezeń żyć będzie.

ALE

Rz 1,17 (NTE)

(17) bo w niej objawia się sprawiedliwość Boga z wiary ku wierze, jak jest napisane: A sprawiedliwy z wiary będzie żył.

Rz 3,19-20

(19) A wiemy, że cokolwiek zakon mówi, mówi do tych, którzy są pod wpływem zakonu, aby wszelkie usta były zamknięte i aby świat cały podlegał sądowi Bożemu. (20) Dlatego z uczynków zakonu nie będzie usprawiedliwiony przed nim żaden człowiek, gdyż przez zakon jest poznanie grzechu.

Rz 4,1-3

(1) Cóż tedy powiemy, co osiągnął Abraham, praojciec nasz według ciała? (2) Bo jeśli Abraham z uczynków został usprawiedliwiony, ma się z czego chlubić, ale nie przed Bogiem. (3) Bo co mówi Pismo? Uwierzył Abraham Bogu i poczytane mu to zostało za sprawiedliwość.

Rz 9,30-33

(30) Cóż tedy powiemy? To, że poganie, którzy nie dążyli do sprawiedliwości, sprawiedliwości dostąpili, sprawiedliwości, która jest z wiary; (31) a Izrael, który dążył do sprawiedliwości z zakonu, do sprawiedliwości z zakonu nie doszedł. (32) Dlaczego? Dlatego, że było to nie z wiary, lecz jakby z uczynków; potknęli się oni o kamień obrazu, (33) jak napisano: Oto kładę na Syjonie Kamień obrazu i skałę zgorszenia, a kto w niego uwierzy, nie będzie zawstydzony.

Paweł był przekonany o jednej czy dwóch ekonomiach zbawienia (usprawiedliwienia, pojednania)?

Rz 10,5

(5) Tak bowiem Mojżesz pisze o usprawiedliwieniu, które jest z zakonu: Człowiek, który spełnił zakon, przezeń żyć będzie.

ALE (c.d)

Rz 10,2-3

(2) Daję im bowiem świadectwo, że mają gorliwość dla Boga, ale gorliwość nierozsądną; (3) bo nie znając usprawiedliwienia, które pochodzi od Boga, a własne usiłując ustanowić, nie podporządkowali się usprawiedliwieniu Bożemu.

Rz 10,11-13

(11) Powiada bowiem Pismo: Każdy, kto w niego wierzy, nie będzie zawstydzony. (12) Nie masz bowiem różnicy między Żydem a Grekiem, gdyż jeden jest Pan wszystkich, bogaty dla wszystkich, którzy go wzywają. (13) Każdy bowiem, kto wzywa imienia Pańskiego, zbawiony będzie.

Paweł był przekonany o jednej czy dwóch ekonomiach zbawienia (pomoc z Listu do Galacjan)?

Rz 10,5

(5) Tak bowiem Mojżesz pisze o usprawiedliwieniu, które jest z zakonu: Człowiek, który spełnił zakon, przezeń żyć będzie.

ALE (c.d)

Ga 2,16

wiedząc wszakże, że człowiek zostaje usprawiedliwiony nie z uczynków zakonu,
a tylko przez **WIERNOŚĆ Chrystusa Jezusa**,
i myśmy w Chrystusa Jezusa uwierzyli,
abyśmy zostali usprawiedliwieni **dzięki WIERNOŚCI Chrystusa**,
a nie z uczynków zakonu, ponieważ z uczynków zakonu nie będzie usprawiedliwiony żaden człowiek.

Ga 3,15-17

(15) Bracia, przytoczę przykład ze stosunków ludzkich: Nawet **uprawomocnionego testamentu jakiegoś człowieka**

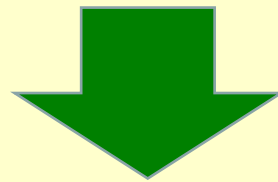
nikt nie obala ani do niego nic nie dodaje.

(16) Otóż, **obietnice dane były Abrahamowi i potomkowi jego**. Pismo nie mówi:
I potomkom - jako o wielu, lecz jako o jednym: I potomkowi twemu, **a tym jest Chrystus.**

(17) Powiadam więc to: **Testamentu uprzednio przez Boga uprawomocnionego**
nie unieważnia zakon, który został nadany czterysta trzydzieści lat później,
tak żeby obietnica była unicestwiona.

Rz 3,21-24

(21) Teraz zaś niezależnie od Prawa ukazana została sprawiedliwość Boża, zaświadczone przez Prawo i proroków, (22) sprawiedliwość Boża **przez wiarę Jezusa Chrystusa** dla wszystkich, którzy wierzą. Nie ma bowiem różnicy (23) gdyż wszyscy zgrzeszyli i pozbawieni są chwały Bożej, (24) a dostępują usprawiedliwienia jako daru, z Jego łaski, przez odkupienie w Chrystusie Jezusie,

Rz 1,17 (NTE)

(17) bo w niej objawia się sprawiedliwość Boga z wiary ku wierze, jak jest napisane: A sprawiedliwy z wiary będzie żył. **→ Ha 2,4**

Księgę rozpoczyna narzekanie proroka na brak reakcji Boga na nieprawość możnych i ucisk nad słabymi. A po sądzie przez najeźdźców nadal ma pytania do Boga o to, że zło panoszy się.

→ **Ha 2,4**

Część centralną wypełnia odpowiedź Boga, której sensem jest obraz panowania Boga nad historią i sądu nad Babilonem. Zawiera ona zapewnienie, że Bóg doprowadzi swój plan do końca i uleczy ziemię. Bóg nie rezygnuje z panowania, dlatego narody winny zachować przed nim wszelki respekt.

→ **Ha 3,16-19**

Zakończenie księgi to z jednej strony obraz Boga wyruszającego na sąd i na ratunek dla Izraela, a z drugiej nowy obraz wewnętrznego stanu proroka Habakuka.

Wiara czy wierność Chrystusa?

Ha 2,4 (BT ← z heb.) – to słowa Boga

Oto zginie ten, co jest ducha nieprawego, a sprawiedliwy żyć będzie dzięki **swej wierności**.

7024 – v 3fs Pp	2274 – Pi	354 – v 3ms pl	4391* – Pd	1068 – v 3msjq	1068 – v qa	4388 – Pp 3ms
עֲפָלָה	הִנֵּה	יֵאָחֵר:	לֹא	יָבֹא	כִּי־בֹא	חִכֵּה־לּוֹ
zginie	Oto	.się_opóźni	nie	,przyjdzie	⁵ pewnością_z_(gdyż)	,jej_oczekuj
'upp ^a lā ^h	hinne ^h	j ^o 'ahēr	lō'	jābō'	bō' ← kī	lō ← ḥakke ^h
2762 – v 3ms qī	589* – nC fsc 3ms	7700 – a ms	994 – Pp 3ms	6155 – nC fsc 3ms	4001 – v 3fs qp	
יִחְיֶה:	בְּאֵמֻנָתּוֹ	וְצַדִּיק	בּוֹ	נַפְשׁוֹ	לֹא־יִשְׁרָה	
.będzie_żyć	swej_wierności_w	sprawiedliwy_a	,sobie_w	swej_duszy	prawej_mający_nie	
jihje ^h	be ^o 'mûnātō	w ^o 'caddiq	bō	napšō	jāsrā ^h ← lō'	

Wiara czy wierność Chrystusa?

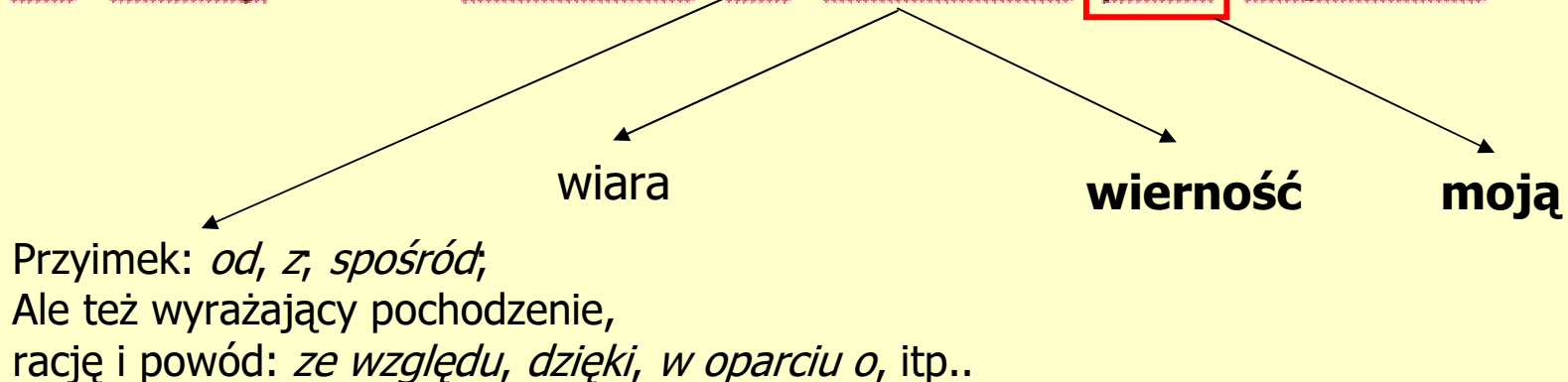
Ha 2,4 (LXX – MKrob.)

„Jeśli wycofa się, nie będzie mieć upodobania dusza moja w nim, ten zaś sprawiedliwy, który **w wierności mojej** będzie się ożywiał”

Ha 2,4 (LXX-PL - Popowski)

„Jeśliby się wycofał, moja dusza nie będzie miała w nim upodobania.
Sprawiedliwy zachowa swe życie dzięki **wierze we mnie.**”

Ha 2,4 (LXX): „ἐὰν ὑποστείλῃται οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως μου ζήσεται”

Tak jak w księdze Habakuka trudno mówić o wierze Jahwe, tak i w przypadku Jezusa, Pana. Dlatego, skoro, jak Paweł, rozpoznajemy w Chrystusie Boga, nie powinno nas zadziwiać określenie „wierność Chrystusa” w listach Pawła.

Wielki Słownik Grecko-Polski NT, Remigiusz Popowski

πίστις, ἡ; -εως, *wiara, ufność; wierność, rzetelność, uczciwość, niezawodność; przyrzeczenie, uroczysta obietnica; uwierzytelnienie, poręka, dowód, gwarancja, rękojmia; zaufanie, wierzenie; przekonanie, przeświadczenie, dobra wiara. 1. O tym, co powoduje zaufanie i wiarę. a. Wierność, rzetelność, uczciwość, niezawodność: Mt 23,23; Rz 3,3; Ga 5,22; 2 Tes 1,4; 2 Tm 4,7 – możliwe znaczenie 3; Tt 2,10. b. *Przyrzeczenie, uroczysta obietnica*: 1 Tm 5,12. c. *Uwierzytelnienie, poręka, rękojmia, dowód*: Dz 17,31.*

2. Wiara w sensie aktywnym, wierzenie, ufność, zaufanie; w NT o ufności w stosunku do Boga i do Chrystusa oraz do Ich obietnic, nauki, mocy, gotowości do niesienia pomocy. a. W stosunku do Boga og. lub z określeniem Boga poprzez gen. obiectivus lub poprzez wyrażenie przyimkowe, πρὸς τὸν θεόν, ἐπὶ θεόν, εἰς θεόν: Mt 17,20; 21,21; Mk 11,22; Dz 19,20v.1.; Rz 4,5.9.11.12.13.14.16a,b.19.20; 2 Kor 5,7; Kol 1,23; 1 Tes 1,8; Hbr 4,2; 6,1; 10,38; 11,3.4.5.6.7a,b.8.9.11.13.17.20.21.22.23.24.27.28.29.30.31.33.39; 12,2; 13,7; Jk

12,9; 13,2; 2 P 1,1. **3. O przedmiocie wierzenia** (tu można zaliczyć także niektóre miejsca z 2dα): Rz 12,6; Ga 1,23; 3,23a,b.25; 1 Tm 1,19b; 2,7;

Wiara czy wierność Chrystusa?

7024 – v 3fs Pp	2274 – Pi	354 – v 3ms pl	4391* – Pd	1068 – v 3msqj	1068 – v qa	4388 – Pp 3ms
עֲפֹלָה	הִנֵּה	יִאָחֵר:	לֹא	יָבֹא	כִּי-בֹא	חִפֵּה-לִּי
zginie	Oto	.się_opóźni	nie	,przyjdzie	⁵ pewnością_z_(gdyż)	,jej_oczekuj
'upp ^a lā ^h	hinne ^h	j ^o ahēr	lō'	jābō'	bō' ← kī	lō ← ḥakke ^h
2762 – v 3ms qī	589* – nC fsc 3ms	7700 – a ms	994 – Pp 3ms	6155 – nC fsc 3ms	4001 – v 3fs qp	
יִחְיֶה:	בְּאֵמוּנָתוֹ	וְצַדִּיק	בּוֹ	נַפְשׁוֹ	לֹא-יִשְׂרָה	
.będzie_życ	swej_wierności_w	sprawiedliwy_a	,sobie_w	swej_duszy	prawej_mający_nie	
jihie ^h	be ^o mûnātō	w ^o caddīq	bō	napšō	jāsrā ^h ← lō'	

Ha 2,4 a Rz 1,17

Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

Paweł pominął zaimki! Stworzył określenie, które może być celowo syntetyczne! Ci, którzy znają obie wersje, potrafią uchwycić grę Pawła i zrozumieć, że chodzi o zebranie w jedno dwóch rzeczywistości: wierności Boga i odpowiedzi zaufania Bogu przez człowieka.

Ha 2,4 (LXX): „ἐὰν ὑποστείληται οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται”

Tylko jedna ekonomia zbawienia!

Była i pozostaje wyłącznie jedna ekonomia zbawienia, jedna podstawa usprawiedliwienia i pojednania z Bogiem.

- Podstawą tą są wola Boga i Jego wierność złożonym obietnicom (obie są pochodnymi charakteru Boga).
- Człowiek wchodzi w rzeczywistość pojednania z Bogiem poprzez złożenie ufności w Boga, w Chrystusie.
- Prawo nigdy nie było drogą do usprawiedliwienia w tym sensie, że człowiek mógł liczyć wyłącznie na własne siły i oczekiwać od Boga usprawiedliwienia jako zapłaty.
- Wypełnianie Prawa bez ufności do Chrystusa, bez ufności i nadziei w Bogu burzy zasadniczy plan Boga: by człowiek chodził z Nim w przyjaźni.

Koniec

Dziękuję za uwagę

To już koniec na dzisiaj.